

het doel
toos be-
de Kerk-
kerken
Het Her-
n hierar-
ling van
algemeen
is, waarin
ormeeder
al zucht
soonlijke
want hij
taan, hij
En zoo
ten, toen
ingenhuis
den ge-
n hebben
nspraken

ake van,
ormeeder
Iervormd
n zouden
tels gaat
e rechten
elijke ge-
als voort-
meederde
ten, dan
sten, die
evinden,
erde Be-
re alleen
dat het
zoodanig,
geen het
aan doen
kapitaal,
ze tracte-
brondwet
tleend is,
chap niet
Artikel
aan dit
met het
zoodanig

Hoogen
ook uit-
Waal-
en Staat
actemen-
verweer-
zegging
hied aan
en, maar
rtvleide
de Hooge
alleen de
kon doen
der Her-
instellen.
niet ge-
heel ge-
meenen-
bewing
zou moe-
gens is
trede, n
belang

e Grond-
punt in
lde men
gen den
er moet
epubliek
niet uit-
ootschap
de predi-
t wordt,
ementen
al. Al-
redikant
ten eisch

oog van
oord te
te geheel
Hoogen
aan 1848,
de Re-
de rege-
de mede-
rormde
Synode
ootschap
worden,
alen zal
neenten,
kunnen

H. K.

de God-
Utrecht,
Gronin-

is het
ldhuizen
denboek

dr. Prof.
dr. van
Aalders
r mij be-

Dat de Redacteur ook de GODSDIENSTWETENSCHAP als een bestanddeel zag hetwelk in zijn Bijbelisch-Kerkelijk Woordenboek niet gemist kon en misten de bewerkende van dat deel aan een specialist in dit studievak opdroeg, zal wel samenhangen en met het naaste doel dat hij met zijn Woordenboek zich stelde en met het thans veelal gangbare denkbeeld omtrent het wezen der Theologie.

Onder »Godsdienstwetenschap» toch verstaat men, en zoo wordt het ook verstaan door Dr. Ombink (zie p. 102 en p. 100), de Wijsbegeerte en de Geschiedenis van den Godsdienst.

Wijl nu de wet op het H. O. den student aan onze openbare Universiteiten verplicht, ter verkrijging van den academischen graad van candidaat in de Theologie, ook in deze twee studievakken van zijn bekwaamheid moet getuigen en het naaste doel van van Veldhuizen met zijn Woordenboek was, aan die studenten een hulpmiddel bij hun studie in handen te geven, is het te begrijpen, dat hij GODSDIENSTWETENSCHAP er onmisbaar in achtte.

Maar het opnemen van de »Godsdienstwetenschap» in dit Woordenboek hangt ook samen met wat ik zooveel noemde, het thans veelal gangbare denkbeeld omtrent het wezen der Theologie of m. a. w. wat Theologie is.

Hier nu doet zich een niet te verdoezelen tegenstelling op.

De tegenstelling tusschen Theologie als »wetenschap der ons openbare kennis» Gods» en Theologie als »wetenschap van den Godsdienst».

Deze twee wetenschappen dekken elkander echter niet, en wanneer men het woord zijn zin laat, is »Theologie» dan ook niet te gebruiken ter aanduiding van »Godsdienstwetenschap».

Het object toch van de wetenschap der Theologie is de kennis van den Zichzelf aan ons openbarende God, waarbij wij, — zonder te kort te doen aan de betekenis der kennis van God, die ons toekomt uit Zijn Zelfopenbaring in wat men, genomen in den ruimsten zin, de Natuur noemt — met name denken aan die kennis van Hem, welke ons toekomt uit Zijn Zelfopenbaring, die noodig is het inkomen der zonde, in al rijker ontlooiing geschenken en na te zijn voltooid, in den Bijbel voor ons in schrift is vastgelegd.

Het object der wetenschap van den GODSDIENST daarentegen is het zich, uit de elk mensch ingeschapen »kern van religie» en den »zin voor het goddelijke» opkomend, richten van zijn voorstellend, gevoelsend en strevend ik op zijn God, als een onder vele andere, psychisch en historisch verschijnsel, en waarbij het dan als zoodanig geen verschil maakt, of dit voorstellend en daarvan wel te onderscheiden, maar niet te scheiden menschelijk ik, zich al dan niet richt op den eenig waarachtigen God, die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft.

Ik weet niet of ook de Redacteur van het Bijbelisch-Kerkelijk-Woordenboek, de kerkelijke hoogleraar van Veldhuizen, Theologie met Godsdienstwetenschap vereenzelvigt. Doch hoe dit zij, wijl door de thans vigerende wet op het H. O. onze Openbare Universiteiten, naar Theologische faculteiten, met behoud van den naam, in die van faculteiten der Godsdienstwetenschap zijn omgezet, moest hij wel ook aan de »Godsdienstwetenschap» in zijn Woordenboek een plaats geven.

Wijl »Godsdienstwetenschap» en wijsbegeerte en geschiedenis van den Godsdienst is en Godsdienst een algemeen menschelijk verschijnsel op het gebied van het geestesleven is, zou de bezinning op, de beschrijving en verklaring van dit verschijnsel, indien de Theologische Faculteiten onder openbare Universiteiten haar naam terecht droegen, niet in haar, maar in de Faculteiten der Philoosofie of der »wetenschap van den menschelijken logos», die zich in de taal, maar ook in de wijsbegeerte en de geschiedenis openbaart, naast andere algemeen menschelijke verschijnselen op het gebied van het geestesleven, zoals b.v. de ethische en de esthetische, moeten worden gedoceerd.

Toch kan niet ontkend, dat ook een Theologie dien naam waardig, naarden het principieel of het beginsel vanwaar zij opkomt, de Heilige Schrift is, in haar Faculteit het onderwijs in »de wetenschap van den Godsdienst» noodig heeft. Immers zowel het N. als het O.-T. spreekt ons van den strijd der ware religie met de valsche religies en evenzo zien wij dien strijd bij de planting en voortplanting der Kerk van Christus onder de volkeren, in haar historie.

Zulk een Theologie kan echter in haar Faculteit alleen een plaats geven aan de »wetenschap van den godsdienst» onder beding, dat zij het principieel vanwaar zij zelf opkomt, de H. Schrift, tot toetssteen maakt ter onderscheiding van waar en valsch op het gebied der religie, om dan van uit de Christelijke religie, als de eenig ware, alle niet-christelijke religies te weerleggen.

Noemde ik in den aanvang, ook met het oog op het thans voor mij liggende IVE deel, het Bijbelisch-Kerkelijk Woordenboek onder redactie van Prof. van Veldhuizen, een lang niet te versnaden hulpmiddel bij de studie van de vier daarin behandelde vakken, ik dacht daarbij diemaal aan de bewerkende van de »Godsdienstwetenschap» door Prof. Ombink.

Gezien het zooveel omvangrijker gebied wat hem, den Utrechtischen hoogleraar, in vergelijking met die, welke zijn drie Groninger collega's bewerkten, werd toebedeeld, was zijn taak zeker de zwaarste en juist de omstandigheid, dat hij als academisch docent met de wijsbegeerte en de geschiedenis van den Godsdienst vertrouwd is, heeft hem dit ook te meer doen bevestigen. Het gold toch niet minder dan binnen een ruimtestegens van, zoals ik reeds zei, niet meer dan 285 pagina's druk, een vocabularium voor Godsdienstgeschiedenis, om van Godsdienstwijsbegeerte nog niet eens te spreken, saam te stellen. »Ik was», zoo schrijft hij dan ook onverholen, »gebonden aan een bepaalde ruimte en moest een keuze doen.» Daarbij, zoo schrijft hij verder, gold het aller-eerst te beslissen: »of een zeer groot aantal zeer korte artikelen geven, of een kleiner getal met wat breeder behandelinge.»

Om den aard der stof besloot hij tot het laatste.

Daarna kwam de keuze: »Welke namen te behandelen uit de geweldige massa van onderwerpen?» Lijsten werden gemaakt van ALLE enigszins belangrijke onderwerpen, maar om de toegestane ruimte niet te overschrijden, moesten die lijsten, en werden zij dan ook, telkens ingekrompen tot het aantal namen dat in elk geval moest opgenomen en die men thans in het boek vindt.

Met deze keuze is Dr. Ombink, naar het mij voorkomt, vrij gelukkig geweest. Want al is het ook, »dat men telkens woorden zal zoeken die men niet vindt, achter de woorden, die men dan wel vindt, en deze vormen een nog altijd achtbaar getal, staan artikelen waarin de

stof op een ter oriëntering voldoende wijze is behandeld; iets waarbij dan het teleurstellend feit, dat op p. 139 het woord KANSA wel is genoemd, maar het daarbij behoorende artikel ontbreekt, zeker is te overzien.

Aan de zoo even genoemde keuze paart zich, wat dit vierde deel van het woordenboek, ook voor Gereformeerde Theologen en die het worden willen, aanbelangwaardig maakt, dat er wel artikelen, en vaak vrij omvangrijke, over de pseudo-religies in zijn opgenomen en ook over hetgeen wat op de pseudo-religie in het algemeen betrekking heeft, maar voor Israëli en het Christendom steeds verwezen wordt naar de deelen, die of van het O. en N. T. of van de Kerk handelen; iets waarin het specifiek verschil tusschen de ware religie, wijl haar object de eenig waarachtige God is, en de valsche religies uitkomt.

Mag ik ook nu weer aan H. H. Uitgevers verzoeken, gedurende de maanden Juli en Augustus, tijdschriften en boeken ter bespreking in De HERAUT, niet aan mijn adres, maar aan dat van de STANDAARD te zenden.

G.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Habakuk. — Romeinse cijfers. — De oude wereld. — Fidiubus. — Oosterlingen. — Zaterdag.

In een vorig Nr. kwam o.m. voor een berijming van een deel uit het boek Habakuk. Een onzer lezers meent, dat er nog een andere berijming bestaat, en vraagt, als dat zoo is, of wij die ook mee kunnen deelen.

Er bestaat, zoover ik weet, verscheiden berijmingen van de bedoelde plaats uit de Schrift. Die welke voorverleden week gegeven werd is van wijlen De Liefde, en was oorspronkelijk bestemd om gezongen te worden als »canon». Er bestaat ook een berijming door da Costa, die zeer schoon is en welke wij daarom hier laten volgen:

Wanneer de vijg niet uit zal botten,
Geen druif meer zwelen zal van wijn,
De olijf haar kweker zal bespotten.
En alle vruchtboom kaal zal zijn;
Als negens 't graanveld meer zal rijpen,
De herder te vergeefs zal grijpen
Naar ool of rund in veld of stal.
Zoo weet ik toch, dat onder 't lijden
Mijn ziel in God zich zal verblijden,
Mijn hart in Hem opspringen zal.

N. S. te B. o. L. vraagt:

Hoe schreven of noemden de Romeinen in hun lettercijfers de groote getallen boven of meer dan duizend (M) tien, honderd, of meer duizenden, miljoenen, miljarden enz.

De praktijk in het schrijven van Romeinse cijfers is niet altijd de zelfde. Boven de duizend zet men vóór het hoofdcijfer M een kleiner cijfer, dat aanwijst hoeveel duizenden er bedoeld worden. Drieduizend b.v. ziet er dan zoo uit: mM.

P. vraagt:

Wat wordt in Lukas 2 bedoeld met de gehele wereld? Is ook bekend hoeveel inwoners de wereld toen volgens de beschrijving telde?

Wij lezen in Luk. 2:1. En het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van den keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zoude worden.

Met de gehele wereld wordt natuurlijk bedoeld de wereld voor zoover die aan de beschaaftde volken van Europa bekend was. Amerika en Australië rekenden dus niet mee. Van Europa telt het Noorden niet mee; van Azië alleen het Zuiden en het Westen; van Afrika de Noordkust. Kortom het gebied der landen die rechtstreeks afhankelijk waren van de Romeinse macht, die zetelde in Italië. Haar gebied waren in hoofdzaak de landen rondom de Middellandsche Zee, waarbij nog kwam een deel van Engeland. Dit was het Romeinse wereldrijk, en zijn gebied wordt bedoeld met »de gehele wereld».

Daarover regeerde Augustus als eerste keizer. Hij schijnt te hebben willen weten, hoeveel inwoners zijn onzaglijk rijk telde. Misschien ook bedoelde hij tevens het meer gemakkelijker invorderen van de belasting. Het een hing trouwens met het andere samen.

Mag men de oude berichten gelooven, dan was Augustus, zoals bleek, heerscher over honderd twintig miljoen menschen. Bij dit cijfer moet echter wel bedacht, dat een nauwkeurige beschrijving of telling in die dagen bijna onmogelijk was, wijl niet alles zoo opgeschreven werd als thans geschiedt. In elk geval is het gebied waarover Augustinus regeerde, thans veel meer bevolkt dan in zijn tijd.

In mijn jongen tijd, zoo schrijft R. leerde ik de Deutsche taal. Mijn hooggeachte onderwijzer, een Duitscher, was gewoon tijdens de les een lange Deutsche pijp te rooken. Als hij gestopt had, nam hij echter geen lucifer om dadelijk aan te steken, maar een stuk papier gevouwen tot een smalle reep. Van zulke papieren had een heel pakje gereed. De onderwijzer stak eerst een lucifer aan, met de vlam daarvan het papier en met het brandende papier de tabak in zijn pijp.

Zulk een papier noemde men een *fidiubus*. Meer-malen heb ik den leeraar gevraagd waarom, maar hij kon het niet zeggen, naar het scheen. Weet u ook raad?

In vroeger tijd had men onder de Deutsche studenten zoogenaamde rook-colleges. Dit waren vriendenkringen waarin men samenkwam om te rooken en gezellig bijeen te zijn.

Als er een vergadering zou wezen kregen de vrienden een briefje, waarin hun dit werd aangezegd. Zulk een briefje begon met de Latijnse woorden *Fidiubus Fratibus* met welk zeggen: Aan de getrouwe broeders. Naar deren aanhef kreeg het papier bij verkorting den naam Fidiubus. Het werd vaak gebruikt om de pijpen aan te steken in een tijd toen er nog geen lucifers waren, en men het stellen moest met een kooltje voor of een tondeldoos. Later werd dit anders, maar uit kracht van gewoonte bleef het oude gebruik bestaan.

Over twee woorden schrijft P. S.

»Eene is *schorremorie*.

Er zijn in onze spreektaal een aantal woorden en uitdrukkingen — meer dan men gewoonlijk denkt — die afkomen van het Hebrueus. Zij zijn door de Joden overgebracht en worden in de volkstaal onzer groote steden niet zelden gehoord.

Zoo is het ook met *schorremorie*, verkort tot *schorum*. Het duidt thans aan: gering, ge-

meen, haveloos volk, in het Hebrueusche woord ligt de betekenis van »deugnet».

Dergelijke woorden zijn o.m. Massel, dat is winst, fortuin; Majim, dat is groot water, zee; Roeg, dat is onrust, geweld, herrie, en vele andere.

Het tweede woord is *Zaterdag*. Vanwaar die naam?

De namen van de dagen der week stonden bij de heidensche Germanen, ook bij onze voorouders, in verband met hun goden en godsdienst. Zoo was de eerste dag der week gewijd aan de Zon, de tweede aan de Maan. »Zaterdag» is eigenlijk *Saturnusdag*. Saturnus was de god van den tijd, aan wiens verloop het einde der week herinnert.

Hoe de Germanen er toe kwamen den god Saturnus van de Romeinen over te nemen, is niet duidelijk. Zeker is dat zij in de zere andere dagen hun eigen goden gedachten. Zoo had men:

Den Zondag voor de zon.
Den Maandag voor de maan.
Den Dinsdag voor Tulas, den god der gedingen.
Den Woensdag voor Wodan, den oorlogsgod.
Den Donderdag voor Thor, den dondergod.
Den Vrijdag voor Freya, de godin des huwelijks.
Ook in den Christelijken tijd bracht men de namen der wekdagen met den godsdienst in verband. Zoo komen het Fransche *Samedi*, het Deutsche *Samstag* af van Sabbath (Zaterdag). Het Fransche woord *Dimanche* voor Zondag komt uit het Latijn, en beduidt dag des Heeren.

HOOGENBEEK.

Buitenland.

Duitschland. Een algemeene Synode in zicht?

Nadat de Koning van Pruisen opgehouden heeft »opperste bisschop» der Evangelische landkerk te zijn, is dit ambt uitgeoefend door drie socialistische ministers der Deutsche republiek. Het werd gevoeld dat deze toestand niet kon voortduren en daarom is den drie ministers het verzoek gedaan, een algemeene constituerende Synode te mogen houden. Het drietal ministers had hiertegen eerst bezwaren, maar gaf zich daarna gewonnen, toen deze bezwaren »erledigd» waren, zoodat bepaald werd, dat de algemeene Synode den 10den April zou saamkomen. De drie ministers verklaarden zich bereid, om zoodra een kerkvergadering was saamgekomen, als deze volgens de bepalingen van het kerkbestuur verkozen zou zijn, hunne kerkelijke rechten in de handen van den Opperkerkeraad en van het bestuur der algemeene Synode over te geven. Ook wilden zij afzien van het maken van een aanvullende staatwet bij de besluiten van zulk een constituant — om de Pruisische landkerk in de gelegenheid te stellen hare kerkordening geheel vrij tot stand te brengen.

Anderszins heeft de Opperkerkeraad zich bereid verklaard een verandering te brengen in de eerst voorgestelde samenstelling der algemeene Synode, die een kerkorde voor de Pruisische landkerk moet opstellen. Hij wilde eerst dat een derde deel van de Synode zou bestaan uit predikanten, een derde deel uit onderlingen, een ander derde deel uit ervaren mannen en vrouwen der Kerk, hetzij predikanten of gemeentelieden. Nu heeft de Opperkerkeraad bepaald, dat in het laatste deel geen predikanten zouden benoemd worden, maar alleen gemeentelieden. Ook heeft de Opperkerkeraad zich bereid verklaard het getal der »zusatz»-stemmen voor de groote gemeenten te verhoogen, om het groote overwicht der landgemeenten te niet te doen.

Een verslag van hetgeen deze Generale Synode tot stand bracht, hebben wij niet onder de oogen gehad; wellicht is deze vergadering door het verwarrend optreden van Kapp voorloopig uitgesteld. Maar veel verwachten wij van de voorgenomen samenkomen niet. Wij vrezen dat de oude toestand zal bevestigd worden: een in naam belijdende kerk waarin ook bestrijders van het Evangelie zich te huis kunnen vinden. Van een roep om diepte van elende, opdat de Heere zich over zijn Son ontfeme, van een vermaan, om weder te keeren tot den Heere, die geslagen heeft maar ook kan genezen, vernemen wij al te welig.

— Een dankbetuiging van de Hohenzollerns. De Pruisische Algemeene Synode legde den 24sten April de volgende verklaring af:

»Terwijl de Algemeene Synode besluit het bestuur over de kerk door den heer der landkerk over te dragen aan organen der kerk, gedenkt zij dankbaar hen die tot hiertoe dragers van het kerkbestuur geweest zijn.

Gedurende vier eeuwen hebben de Hohenzollerns het erf der reformatie, de Evangelische landkerk beschermd, overtuigd dat aan haar de beste levenskrachten voor hun land te danken waren. Voor een halve eeuw heeft koning Willem I aan de Evangelische kerk van Pruisen een kerkorde geschenken, welke de grondslag voor hare synodale ontwikkeling geworden is.

Behalve den Kerkelijken band, die Kroon en Kerk aan elkander snoerde, hebben de Pruisische heerschers persoonlijk door woord en daad laten uitkomen, dat zij tot de kerk van het Evangelie behoorden. Inzonderheid heeft de laatste drager van het kerkbestuur, met ons op denzelfden grondslag van het geloof staand, de verlossing uit genade alleen en de liefde tot de broeders dikwijls en plechtig beleeden. Met zijn gemalin heeft hij door werken van barmhartigheid en van Kerkelijke kunst overal in het land laten zien, dat hij een voorstander was van practisch Christendom. Wij danken hem oprecht voor alles wat hij deed tot bevordering onzer Kerk en tot verbrijding van het Evangelie, welks kracht, dit hopen wij van God, in het diepe ongeluk dat ons vaderland getroffen heeft, proofhoudend blijken en vruchten dragen zal. In zijn verbanning groeten wij hem met den eerbied, die in overeenstemming is met het groote leed. Moge onze God aan het Keizerpaar sterkte geven, om het leed te dragen en de kroon der overwinning te ontvangen».

Engeland. Streven naar kerkelijke eenheid en vermeerdering van ceremonien.

De aartsbischop van Canterbury, de primus der Anglicanische Staatskerk, heeft zich tot den voorzitter van de »Free Church Council» gewend met het verzoek, dat Christenen buiten de Anglicanische Kerk zouden uitgenoodigd worden tot ernstig gebed voor de aanstaande Lambeth-Conferentie van Anglicanische bisschoppen. Op deze conferentie zal ook ter sprake komen de verhouding van de Anglicanische Staatskerk tot, en de mogelijke vereeniging met andere Kerken — hetzij deze al dan niet —

episcopaal zijn. Moet men daaruit afleiden dat de aartsbischop van meening is, dat een vereeniging met vrije kerken die niet bisschoppelijk maar presbyteriaal georganiseerd zijn, mogelijk acht?

In verband hiernaede is merkwaardig dat er »Free Catholic» beweging ontstaan is. Dr. Orchard is daarvan de ziel. Wanneer hij en zijn vrienden de Vrije kerken uitnodigen om haar eeredienst te »Catholiciseren» en weder te keeren tot de »traditionele viering» van de Heeren Avondmaal, dan ligt het voor de hand wat daarmede bedoeld wordt. Het programma van de Conferentie der »Free Catholics» bevat ook de dagelijkse viering van de »miss». Zou men waarlijk denken dat de leden der Vrije Kerken zich zullen laten vinden om de viering van de »miss» bij de Godsdienstoefeningen weer in te voeren? Dr. Orchard schijnt overtuigd, dat er geen wezenlijk verschil bestaat tusschen de mis en het Avondmaal dat de Heere heeft ingesteld. Niet allen, niet vele, zullen dit toestemmen.

Het is niet te ontkennen dat een groot aantal menschen door de reactie na den grooten oorlog zekeren hang hebben naar een Godaverering die meer tot de zinnen spreekt, dan die welke in de Vrije kerken geboden wordt. Vooral aesthetisch aangelegde personen zijn daaraan onderhevig. Het is echter ook waar, dat naar-nate de inwendige Godsvrucht vermindert, vormen en ceremonien bij den eeredienst vermenigvuldigen. Dit komt in het eerste hoofdstuk van Jesaja uit. In die dagen had men oorlog gehad; het volk was zwaar geslagen; het gansche hart was mat, het gansche hoofd was krank. Israël was echter niet bootvaardig, maar het vermenigvuldigt de offers. De Heere spreekt: »Brenge niet meer vergeefsche offer, het reukwerk is mij een gruwel», en dringt daarna op geestelijke vernieuwing aan.

Wanneer nu gestreefd wordt naar een uitwendige kerkelijke eenheid en vermeerdering van rituelen, kan de goede bedoeling gewaardeerd worden, doch dit is niet het goede begin waaruit een geestelijke vernieuwing der natie kan voortspruiten. Mocht dit in Engeland en elders verstaan worden, opdat de belofte vervuld worde: »Ik zal ze voeren met smeking en geroen».

N.-Amerika. De petroleumkoning over de Interchurch World Movement.

De bekende petroleumkoning John D. Rockefeller Jr. heeft zich naar Chicago begeven om daar te spreken voor een publiek van 3500 predikanten van Illinois. Het was er hem om te doen sympathie te wekken voor de groote Interchurch World Movement, een actie om de verschillende Prot. kerken over de gehele wereld tot samenwerking te brengen. Rockefeller is mede de ziel van deze »beweging». In een der avondzittingen sprak hij. Er waren een 20 personen op het platform gezeten. Toen hij na een korte inleiding voorgesteld was, ging de man van de »Standard Oil», zeer eenvoudig als een gewoon zaken-man gekleed, zonder enige drukte in bedrade taal zijn opinie ten beste geven, »voor dezen keer de verhouding eens omkeerd: anders preken de leeraars tot hem, nu zou hij eens tot de leeraars spreken», tot 3500.

Over hetgeen hij zeide ten opzichte van de »Interchurch World Movement» zullen wij thans niet handelen, wij hopen later daartoe de gelegenheid te hebben. We willen thans alleen wijzen op het feit, dat een man die onder de multi-miljoenairs gerekend wordt, een man met enormen invloed, in een land waar »het georganiseerde geld Koning is», gelijk een Amerikaansch blad opmerkt, in een Christelijke vergadering optreedt, om over de belangen der Chr. kerken te handelen, daarbij vooral de uitbreiding van Gods Koninkrijk onder de heidenen op het oog hebbend. Het bleek dat hij een werkzaam aandeel in bovengenoemde beweging neemt, dat hij goed »bij» is, groote plannen heeft, gewend is groote dingen te doen, wat aandurf, een systeem heeft uitgedacht en uitgewerkt. Hij heeft plannen gemaakt, en zet zich met kracht er toe om ze in praktijk te brengen. En duizenden predikanten en leeraars neemt hij mee.

En op de vergadering in de Orchestra Hall van Chicago heeft Rockefeller ten slotte gebeden. Het was een goed gebed. Een Gereformeerde kon alleen berwaar hebben tegen het noemen van God als »Vader» van alle menschen, terwijl hij alle menschen broeders noemde. Maar overigens was het verblijdend een man van zulk een grooten invloed, met legers van ondergeschikten, een van de koningen op aarde op het gebied der nijverheid, wellicht de voornaamste, zich ootmoedig te hooren toewijden aan den Heere Jezus, dien hij beled Gods Zoon te zij. Hij droeg de vergadering aan den Koning der koningen op en bad voor de komst van het rijk van Christus.

De heer Rockefeller schaaft zich zijn belijdenis niet. Er waren een half dozijn reporters van de groote bladen aan het station toen hij aankwam. Door zijn eenvoud wist hij aan hun opmerkzaamheid te ontsnappen. Toen hij in een taxi ging, herkende hem echter een politieagent. Ijlings een taxi met reporters achter hem aan. In zijn hotel werd hij door reporters omringd. Toen zij hem te spreken kregen, wilde hij alleen handelen over het onderwerp dat hem het naast aan het hart lag, dat van het Christendom — de samenwerking der Kerken in een groote beweging om Gods Woord en Geest in de wereld te laten regeren, was een zaak van onachtbare waarde, zoo getuigde hij. Het gebed van 15 miljoen menschen die achter deze beweging staan, zeide hij, is een enorme kracht. Hij sprak tot de reporters, dat hij in deze beweging met heel zijn hart en ziel was, en wel als een man die als levensideaal had »voor God te werken».

Hij verlangde dat de Kerken saam ruim een biljoen dollars zouden geven voor deze beweging om het Evangelie over de gehele wereld te brengen. Behalve wat hij persoonlijk gaf, hielp hij zijn kerkengroep een honderd miljoen samenbrengen.

Dr. J. van Loukhuyzen schrijft naar aanleiding hierover: »En toch! En toch! We waardeeren Mr. Rockefeller's optreden en arbeid voor deze Interchurch Movement, voor de Zending en voor Christus' Koninkrijk in het algemeen. Maar we zouden zijn arbeid nog meer waardeeren, als hij met de positie welke God hem gegeven heeft en den invloed die zijn positie en zijn miljoenen hem in Amerika geven — eens eene reformatie zocht aan te brengen op maatschappelijk terrein. Als hij daar de Christelijke beginselen van billijkheid, gerechtigheid en toenadering eens zocht te laten doorwerken. Als hij eens den strijd aanbod tegen profiteers en uitwendig kapitalisme. Maar met den prijs van gasoline weer hooger, en de aandelen van de Standard Oil Co. in de verschillende afdelingen der Co. staande op 400 en 500 tot 800 dollar toe, per aandeel, dat is wellicht tiemaal zooveel als ze oorspron-

kelijk waren, schijnt, dat hij daar geen oog voor heeft.

Dat is het Methodisme met zijn scheiding van godsdienst en leven. Godsdienst is godsdienst, en business is business, en politiek is politiek, zegt het.

Maar wij zeggen: laat uw Christelijke beginselen op allerlei terrein doorwerken. Ook op dat van maatschappij en politiek!»

Spanje. Josilto. Vrijheid van beweging voor de verkiezing van het Evangelie.

Enige weken geleden werd uit Spanje telegrafisch bericht, dat bij een stierengevecht »Josilto», de beroemdste van alle matadors, door een woedenden stier was gedood. Tegelijk meldde men, dat daardoor een stroom van ontroering door 't gehele schiereiland ging, gelijk niet had plaats gehad als er tijdingen kwamen van de bloedigste veldslagen gedurende den wereldoorlog. Mannen weenden als kinderen. De koning zond een aide-de-camp om het lijk te bezichtigen. Alle notabiliteiten van Spanje waren bij de begrafenis vertegenwoordigd. De lijkbaar was omringd door groote massa's van den vroegen morgen tot den middag. De dood van »Josilto» stelde het feest van des konings geboortedag in de schaduw, evenals de moeilijkheden door gebrek aan brood ontstaan. Het was alsof Spanje zijn groeten nationalen held verloren had; en toch had »Josilto» slechts stieren bevochten, en medegewerkt om den Spaanschen volksgesest te bederven. Een Engelsch blad sprak daar schande van. Doch is het eveneens niet jammerlijk, dat nu de oorlog voorbij is, in het Zuiden van Frankrijk, gelijk vóór den oorlog, weer stierengevechten worden georganiseerd. Is het boksen dat met Engeland ook in Nederland ingevoerd werd, waardoor mannen geen siuren, maar medemenschen te lijf gaan, een edeler sport? Zijn dan de Engelse hanegevechten van zulk een verheven aard?

Eén ding verblijdt ons. Het is dat in Spanje de verkiezing van het Evangelie geen bekommelingen meer ondervindt. Het schijnt dat de verschillende Protestantische fracties die in Spanje arbeiden, ook meer tot eenheid van actie gekomen zijn. De vijf Protestantische blaasjes, die in Spanje verschenen, smolten tot één orgaan saam. Mocht dit een profetie zijn van een eendrachtig samenwerken tot hetzelfde doel: de Evangelisatie van Spanje als voorbode van het saamsmelten van alle Protestantische groepen en groepjes tot een Nationale Spaansche Protestantische Kerk.

WINCKEL.

Officieele Berichten.

Generale Synode 1920.

Aan belanghebbenden wordt medegedeeld, dat nog niet de stukken zijn ingekomen van alle Particuliere Synodes, er nog geen opgaf gedaan is van de Rapporteurs, van alle Deputaatschappen; derhalve wordt bevestigd verzoekt een en ander vóór Dinsdag 29 Juni a.s. in te zenden aan het adres van Dr. W. A. van Es, te Leeuwarden.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

De verslagen zijn verzonden. Ditmaal zonder een briefje voor de presentieft.

Wie de vergadering bezoekt neme het jaarverslag mede. Dat deze briefjes ontbreken is geen verzuim, maar het is uit zuinigheid geschied. 24000 verslagen zijn er noodig, en hoe groot het aantal bezoekers der jaarvergadering ook zij zal, het zal toch geen 10 pCt. bedragen. Daarom werd het gewone briefje weggelaten. Dit zal wel geen beletsel zijn om de vergadering bij te wonen.

Het verzoek om een collecte te houden, is niet van Directeuren en ook niet van het Bureau uitgegaan. De regeringscommissie komt hiervan af de eer toe; moge de vereeniging er het voordeel van hebben.

De referaten voor de wetenschappelijke samenkomst zijn verzonden. Ieder die een exemplaar verlangt, zende f.050 aan het Bureau. Voor logies en verdere kosten kan niet worden gezorgd. De onderwerpen op de wetenschappelijke samenkomst behandeld, zullen belangstelling genoeg wekken.

De jaarvergadering is voor leden en begunstigers; wil men deze bezoeken, dan kan men aan de zaal nog als lid en begunstiger toetreden. Aan ieder die zich voor den maaltijd opgaaf, is een kaart toegezonden; daar het aantal deelnemers tot aan den laatste men moet worden vastgesteld, kan niemand zonder zulk een kaart tot den maaltijd worden toegelaten.

Het is soms lastig dat alles stipt moet geregeld worden, maar het is nog veel lastiger wanneer zulke samenkomsten niet goed geregeld zijn. Gevraagd wordt waarom niet alle begunstigers een verslag met naamlijst ontvangen. Ook hier moet geantwoord: uit zuinigheid. Zijn er echter begunstigers die nog een verslag met bijlagen willen ontvangen, dan kunnen zij een exemplaar aan het Bureau aanvragen.

Endelijk nog een verrassing. Een der leden heeft zijn contributie met f.100 verhoogd en wel door een schenking in eens, met de bedoeling dat de interest van de geschenken fondsen als contributie moet dienen.

Wie volgt?

Volgens de statuten kan men door een storting van f.500 of meer levenslang lid der vereeniging worden.

Kootwijks Scholen.

Vrienden helpt ons, want wij komen met onze scholen in groote financiële moeilijkheid.

In de circulaire Nat. Chr. Schoolcongres lees ik: »Nu de scholen uit hun financiële nood zijn verlost en het personeel door gelijkstelling »der salarissen in betere positie zijn gekomen, zal contributie f.10 van het Bestuur en f.2.50 »van de personen geen bezwaar opleveren». Is dat waarheid? Zeker, wat de onderwijzers betreft, want die positie is, Gode zij dank, nu flink geregeld, maar de Besturen en bijzonder die welke zich verplichtt zagen te bouwen, worden door zware zorgen gedrukt en kunnen zich geen cent extra uitgeve, in geen geval contributies van f.10 veroorloven.

Voor rente en aflossing kapitaal, onderhoud, gebouw, leermiddelen, brandstof, belastingen enz. moet georged en eerst al Januari 1922 van restitutie door de Gem. naar zekere schatting, sprake zijn.

Hoe is het mogelijk te spreken als waren schoolbesturen uit hun financiële nood verlost. Dringend heeft, met name ons schoolbestuur, in (in alle geval) behoefte aan steun. Wij hadden gehoopt zonder collectie en hulp van buiten nu in de behoeften te kunnen voorzien en bouwden Kootwijks school, daartoe gedroegen, maar nu staan wij voor de zorgen, terwijl